

maart/april/mei

nummer **56**

- **Verslagen Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**
redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen

hilverbroedvogelverslag2021

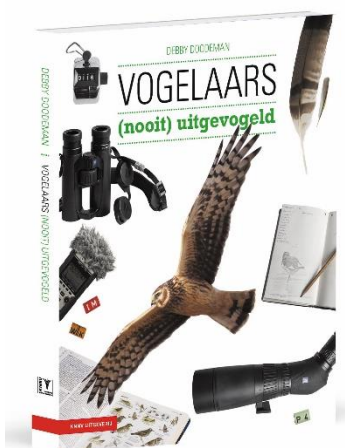
Het gebied De Hilver is in het kader van de Landinrichting De Hilver in 2010/2011 ingericht en overgedragen aan het Brabants Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Er vindt jaarlijks een broedvogelmonitoring plaats van het gebied, georganiseerd en uitgevoerd door Vogelwerkgroep Midden-Brabant, vanaf 2018 in samenwerking met leden van de Vogelwerkgroep KNNV-Tilburg en in 2021 met IVN Oisterwijk.

Hierover is jaarlijks gerapporteerd door de VWG Midden-Brabant. De inventarisatie wordt uitgevoerd volgens de zgn. Uitgebreide Territorium Kartering voor Broedvogels. Voor de verwerking en clustering van de gegevens wordt gebruik gemaakt van het programma Avimap van SOVON. Veel informatie over de inrichting, doelen en beheer van het gebied is opgenomen in het inventarisatieverslag van 2020. Het verslag vind je [HIER](#) op onze website.

boek

Meer dan 1000 vogelaars deden mee aan... een onderzoek naar vogelaars. Een tijd terug werd dit onderzoek gestart door Debbie Doodeman. Hoe beginnen vogelaars? Wat doen ze en waarom? Van welke vereniging zijn ze lid? Waarom zijn ze lid? Vragen over waarnemingen doorgeven, lievelingsvogels en veel meer. Ook wordt er gekeken naar de verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke deelnemers en worden vogelaars met elkaar vergeleken. Dit

als doel het ware beeld van vogelaars te laten zien maar ook anderen te inspireren om te gaan kijken naar vogels.

Prijs € 22,50.

216 pagina's

21 x 17 cm, paperback

KNNV uitgeverij

[HIER](#) vind je meer info en kun je het boek bestellen.

waarnemingenwerkgebiedvmb

Een samenvatting van de opmerkelijkste vogelwaarnemingen in ons werkgebied. Alle waarnemingen worden vermeld in de app 'Waarneming werkgebied VMB'.

01/03 Op de Regte Heide wordt een **geelgors** opgemerkt (MB).

05/03 Met de werkgroep naar Huis ter Heide: Zingende **veldleeuweriken**, **tjiftjaf** en **boomleeuwerik**. Ook **roodborsttapuit** en **rietgors**. Het voorjaar is begonnen!

06/03 Koppel **goudvinken**, **middelste bonte specht**, **kleine bonte specht** en kekkende **havik** in 1ste Klamp(JvR).

09/03 Een zonnende **steenuil** wordt opgemerkt in een kast op het Kraanven (EP).

10/03 Paartje **blauwe kiekendieven** nabij Rielse heide (VRH).

11/03 Een raadsel: Er worden 6 gepredeerde eieren en veren gevonden onder een havikshorst in de Brand (MB). Eieren en veren zijn van een nijlgans. Heeft een havik het nest gekraakt en de eieren eruit gegooid en één nijlgans verorberd? Ook op deze dag een waarneming van een **kleine plevier** op Huis ter Heide (FvG).

12/03 Melding van een eerste **blauwborst** in de Brand (JvR). Ook daar een melding van een broedende **nijlgans** op een havikshorst (NH). In het Dal van de Beerse wordt deze dag een **zomertaling** waargenomen (JP).

14/03 Hij is er weer! De **roerdomp** in de Brand (JvR).

15/03 **Houtsnippen** in de Brand en de Hoevens (MB) en (VRH).

20/3 Eindelijk na jaren **steenuilen** in een kast bij het thuisadres (LvK).

21/3 **Kleine plevier** op een pas gegraven waterbekken in de Brand (JvR).

23/3 Nieuw voor het Diessens Broek: Een eerste zingende **Cettiszanger** (NH).

27/3 Een eerste **fitis** wordt gehoord in de Loonse en Drunense duinen (AvG).

29/3 Over het Riels Laag vliegt deze dag een **zearend** (VRH)

03/4 De eerste zingende **zwartkop** bij het Heerkenshuis(NH). Ook wordt deze dag een eerste **rietzanger** opgemerkt in het Diessens Broek (AvG). En hoe mooi kan het zijn dicht bij huis; In één berk een **witte kwikstaart**, **koolmees**, enkele **putters**, **vink**, **staartmees** en **keep** (EP).

08/4 **Appelvinken** op Huis ter Heide nabij het Blauwe meer (EP).
Eveneens deze dag de eerste? **boerenwaluw** op trek (EP).

11/4 De **zwartkop** wordt waargenomen en ook een **boompieper** in de Hoevens (VRH). Ook deze dag een **zwarte roodstaart** bij het Heerkenshuis (MB).

12/4 Naast de 'gewone' meldingen van **bruine kiek**, **grutto's** en **watersnippen**, ook een melding van bevervraat in het Diessens Broek (NH). **Oeverwaluwen** worden gezien bij de zwaluwwand in de surfplas in Goirle (VRH). Ook vliegt er in oostelijke richting een **rode wouw** over.

13/4 Een eerste? **koekoek** laat zich horen in het Dal van de Beerze (JP).

15/4 Melding van een **tapuit** en **beflijster** op Huis ter Heide (EP). Op deze dag wordt ook een **bonte vliegenvanger** gehoord in de Loonse en Drunense duinen (MvL).

16/4 Een eerste? **gekraagde roodstaart** in den Opslag noord (EP).

17/4 Een eerste? **grasmus** in de Brand (FvG).

18/4 Melding van 2 **sprinkhaanzangers** en baltzende **watersnippen** in de Brand Nieuwe tiend. Ook een **groenpootruiter** en **witgatje** zitten in het gebied. Zou de 'vernatting' helpen? Ook wordt er nog steeds de **middelste bonte specht** gehoord (JvR).

Ook een melding van een **kleine plevier** in het Diessens Broek (HdB).

19/4 Meldingen van broedgevallen van **grote gele kwikstaart** op Kampina en Tilburg Noord.

21/4 Een eerste? **huiswaluw** op een bekend adres aan de Schoorstraat te Udenhout (JvR).

25/4 Paartje **boomvalk** wordt gezien langs het Boterpad Goirle alsmede een **paapje** (VRH). Op het Hengstven een waarneming van 7 overvliegende **kraanvogels** in noord-oostelijke richting (JP en JvR).

27/4 Vandaag wordt een **fluit** gehoord (JvR).

28/4 Een **raaf** brengt een bezoekje aan de Brand. Hij wordt door kraaien het gebied uitgejaagd. Bij het Boterpad in Goirle worden **regenwulpen** gezien (VRH).

29/4 Een **wulpenlegsel** op een akker! in Riel (VRH). De eerste **gierzwaluwen** worden waargenomen boven Udenhout (MB). Een **kleine karekiet** laat zich horen in den Opslag (WP).

02/5 Nu nog veel doortrekkende **tapuiten** in Riel en melding van een eerste **zomertortel** in de Hoevens (VRH).

04/5 Vier jonge **slechtvalken** in de kerktorenkast te Hilvarenbeek (MM). Drie jongen in de televisietorenkast bij Loon op Zand.

06/5 Deze dag een melding van een eerste jodelende **wielewaal** (JP).

08/5 Ter hoogte van het Klein Glasven wordt een **zwarte ooievaar** gespot en gefotografeerd (HdB).

10/5 **Oeverzwaluwen** vliegen aan- en af bij de oeverzwaluwwand. 40 vlieggaten worden geteld. Ook deze dag de eerste meldingen van **gierzwaluwen** in ons werkgebied.

16/5 En ja hoor...de eerste melding van een koppel **grauwe klauwieren** op Huis ter Heide. Direct daarna een tweede koppel in de nabijheid (EP).

18/5 **Spotvogel** in de Goirlese Weide (VRH). In de Opslag Noord wordt een **kwartel** gehoord (WP). Ook de Natuurmuur functioneert: onder één van de pannen is een paartje boomkruipers een nest aan het bouwen en op het dak fourageert een spotvogel op insecten. In een nestkast vliegt een pimpelmees in-en uit (NH).

19/5 In de Gommelsestraat twee koppels **grauwe klauwieren**. En in de Brand Nieuwe Tiend een koppel! (NH).

21/5 Het Riels Laag kon niet achterblijven; één van de drie territoria bezet met een koppel **grauwe klauwieren** (VRH).

23/5 Nog steeds wordt de **grote karekiet** gehoord in het Diessens Broek (HdB).

Waarnemers: Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (MdK), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH), Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP), Corine Goldschmidt (CG), Gerard van der Kaa (GvdK), Nicole van der Steen (NvdS), Martien van Liempd (MvL), Hans de Beer (HdB).

samenhetveldin

Iedere maand gaan we met elkaar het veld in en bezoeken dan steeds een ander gebied met steeds een andere gids.

Gebied **Huis ter Heide**

Gids **Jan Paymans**

Datum **5 maart 2022**

Op deze mooie zaterdagmorgen werden we welkom geheten door onze gids van vandaag Jan Paymans. Jan is al vele tientallen jaren lid van onze vereniging en een bovengemiddelde vogelkenner, wat later op deze dag ook zou blijken. Dit voormalige landbouwgebied is door Natuurmonumenten een tiental jaren geleden getransformeerd tot een veelzijdig gebied met bos, heide en vennen. Hoofdzakelijk liepen we door het open gebied waar meerdere vennen zijn uitgegraven.

Al snel ontdekten we een 7-tal ooievaars rustend aan een plas. Niet zo verwonderlijk voor dit gebied aangezien er een grote groep dagelijks foerageert op de nabijgelegen stortplaats de Spinder. De groep kolganzen was wel een interessante waarneming, aangezien deze soort in dit gebied niet veel voorkomt. Een eerste tjiiftjaf

meldde zich, alsmede meerdere veldleeuweriken die hun terrein met zang aan het afbakenen waren. Verder diversen paartjes roodborsttapuiten en op het laatst een zingende boomleeuwerik. Vogelsoorten die we hebben gespot: 34 soorten geteld en samen 215 exemplaren. Grote zilverreiger, blauwe reiger, ooievaar, knobbelzwaan, kolgans, grauwe gans, grote canadese gans, nijlgans, bergeend, wilde eend, kuifeend, buizerd, torenvalk, scholekster, kievit, zwarte kraai, kokmeeuw, mantelmeeuw, grote bonte specht, boomleeuwerik, veldleeuwerik, witte kwikstaart, winterkoning, heggenmus, roodborst, roodborsttapuit, kramsvogel, tjiftjaf, staartmees, boomklever, boomkruiper, gaai, vink, rietgors.

Gebied Diessens Broek

Gids Peter van Gestel

Datum 2 april 2022

Om 07:30 met 11 leden van onze VWG verzamelt bij de waterzuivering in Biest-Houtakker voor een wandeling over de paden van het Diessens Broek. Het was net boven het vriespunt en met een matige wind voelde het koud aan toen we van start gingen. Later kwam er een flauw zonnetje bij en werd het iets aangenamer. Door de lage temperatuur hebben we niet heel veel soorten horen zingen. De blauwborst daarentegen hoorden we wel op meerdere plekken zingen. Verder viel op dat er behoorlijk veel kieviten en grutto's actief waren. Jammer genoeg hebben we de cetti's zanger, die hier de afgelopen weken al een paar keer is waargenomen, niet gehoord. Een overvliegende havik zorgde voor heel wat onrust.

Tijdens deze leuke wandeling hebben we de volgende soorten waargenomen:

Aalscholver, grote zilverreiger, blauwe reiger, ooievaar, knobbelzwaan, canadese gans, grauwe gans, bergeend, smient, wilde eend, krakeend, slobeend, wintertaling, meerkoet, waterhoen, kuifeend, havik, fazant, witgat, grutto, kievit, watersnip, gaai, blauwborst, roodborsttapuit, rietgors, graspieper, witte kwikstaart, tjiftjaf, vink, zwarte kraai.

Gebied Zouweboezem

Gids Eric Poelen

Datum 7 mei 2022

Met een tiental leden zijn we deze zaterdag naar de Zouweboezem geweest. We hadden prachtig weer en konden precies op het afgesproken tijdstip aan de wandeling beginnen. Na de eerste honderd meter hoorden we al de snor en dook ook telkens een rietzanger vlak voor onze ogen op. Zelden zie je ze zo dichtbij! Uiteraard waren de zwarte sterns aanwezig en streken soms neer op de nestvlotjes die voor ze klaar lagen. We zagen ze ook foerageren in het weiland. We hebben allemaal de purperreiger over zien vliegen en prachtig waren de bruine kiekendieven die dichtbij overvlogen. Totaal

zijn er 56 vogelsoorten geteld. Een prachtig gebied en sommigen onder ons gaven aan nog eens te gaan kijken.

rapportbroedvogels 2020

Hieronder vind je de link naar het rapport **Broedvogels in Nederland in 2020**. Dit rapport vat de belangrijke ontwikkelingen in de Nederlandse broedvogelstand tot en met 2020 samen. Het is samengesteld op basis van gegevens uit de verschillende Sovon-broedvogelmeetnetten. Er is door de, veelal vrijwillige, tellers weer enorm veel informatie bijeengebracht. Meerdere 'nieuwkomers' bereikten in 2020 een recordaantal broedparen, zoals Middelste Bonte Specht, Oehoe, Kraanvogel, Cetti's Zanger, Zeearend,

Witwangstern en Pontische Meeuw. Hier tegenover staan soorten die wellicht als broedvogel gaan verdwijnen, zoals Kemphaan, Europese Kanarie en Buidelmees. Opvallende broedgevallen waren er van bijvoorbeeld Lachstern, Grijsze Kroonkraanvogel en Hop. [Lees meer.....](#)

gierzwaluwen

- Hannie Nilsen / Gerard van der Kaa

In het zomerseizoen 2020-2021 hebben ongeveer 25 vrijwilligers de broedplaatsen van gierzwaluwen geïnventariseerd in de gemeente Oisterwijk en Udenhout. Daarnaast zijn in beide jaren in het broedseizoen 16 gierzwaluwkasten in de Joanneskerk met behulp van camera's 24 uur per dag gemonitord. Ook is de huiszwaluwtil in Moergestel tweewekelijks geïnventariseerd. In de zomermaanden werden vele avonden op straat doorgebracht om nestplaatsen te lokaliseren terwijl tegelijkertijd informatie werd verstrekt aan geïnteresseerde voorbijgangers en wijkbewoners. Anderen monitorden camerabeelden uit de Joanneskerk, er werden gierzwaluwkasten gemaakt, opgehangen en soms (om diverse redenen) weer verwijderd. Alle gegevens werden geregistreerd en

ingevoerd in de diverse telprogramma's en wetenswaardigheden op gierzwaluwgebied werden gesignaleerd. Dat kon een renovatie in een bepaalde wijk zijn, maar ook een artikel in een blad of een televisieprogramma. Lees [HIER](#) het uitgebreide rapport.

Meer over gierzwaluwen.....

<https://gierzwaluw.website/2022.html#Oisterwijk>

column

▪ corinegoldschmidt

"Er komen altijd vragen in mij op als ik naar vogels kijk en ermee bezig ben. Zodoende lees ik veel, ga ik op zoek naar onderzoeken en details. En dan ontstaat er een verhaal in mijn hoofd en ga ik erover schrijven".

oorlog en zender

Ik doe mee aan het uitvoeren van het doel van ringen, voornamelijk bij slechtvalken. Ik besteed uren aan het fotograferen van hun poten om de ringletters te kunnen vaststellen. Zo komen we erachter waar geringde jongen een eigen territorium weten te bemachtigen, welke afstand ze daarbij afleggen, wat de broedsuccessen zijn, hoe lang ze al overleven of juist niet, doodsoorzaken (in Groningen is er twee jaar geleden nog een doodgeschoten op een locatie met nestkast) etc.

Begin 2019 hing er een dode, geringde, slechtvalk te bungelen aan het allerhoogste punt aan de Waalbrug bij Nijmegen. Peter van Geneijgen (Slechtvalken specialist en ringer) is om 4.00uur 's nachts de hoogte in geklommen, Rijkswaterstaat had een stuk snelweg voor dit doel afgesloten en een vergunning afgegeven. De slechtvalkvrouw bleek geringd te zijn op 6 juni 2018 op Kolgoejev, een eiland in de Barentssee (waar ook veel kolganzen worden geringd die soms in de Ooijpolder overwinteren). Ze bleek ook te zijn gezenderd. Die zender had slechts tot half oktober gewerkt. Op dat moment bevond zij zich bij Denekamp (100 km NO van Nijmegen). Hoe deze Russische slechtvalk aan haar einde is gekomen blijft een vraag. Het vermoeden bestaat dat het om een territoriumgevecht gaat; dat jaar was er vermoedelijk voor het eerst een broedgeval in de brug geweest en er werden regelmatig meerdere valken waargenomen. (Informatie: De Takkeling 28(1), 2020)

Veel waarnemingen zijn kleine details, met soms naar vaak veel later blijkt, belangrijke inhoud voor de wetenschap. Zenderen geeft voor wetenschappelijk onderzoek bredere informatie, ook zonder terugmeldingen. Bijvoorbeeld voor het onderzoek 'Wespendief in Het Groene Woud en Kempen-Broek', gedaan van 2013-2015, door Jan van Diermen, Willem van Manen en Stef van Rijn (op initiatief van de provincies Noord-Brabant en Limburg) zijn een paar wespendieven gezenderd.

Naar aanleiding van de bevindingen over habitatkeuze, voedselbeschikbaarheid, gebieden, populatie en het aandeel broedsuccessen, zijn aanbevelingen gedaan voor het waterbeheer in bestaand bos, landschapsbeheer en inrichting buiten bos.

Grotere afstanden die worden afgelegd dan verwacht en gewijzigde trekroutes kunnen iets vertellen over voedseltekorten in een gebied maar net zo goed over dat afstanden die de vogels afleggen om te foerageren veel

groter zijn dan tot dan toe werd aangenomen. Ook klimaatverandering is onderwerp van onderzoek.

In de Trouw van 11-04-2022 las ik dat;

'Promovendus bioloog Morrison Pot onderzoek doet naar spreeuwen om een oude theorie van de Nederlandse bioloog Albert Perdeck te bevestigen of te ontkrachten. Die heeft in de jaren vijftig van de vorige eeuw een groep spreeuwen geringd, een deel naar Zwitserland verplaatst en een deel op de originele vangplek weer losgelaten. Daarmee kreeg hij een eerste aanwijzing dat jonge spreeuwen vasthielden aan hun originele trekroute en dus na verplaatsing op een verkeerde plek uitkwamen, terwijl oudere spreeuwen wat meer op ervaring vliegen en corrigeerden voor de verplaatsing. Die conclusie trok Perdeck op een handjevol geringde vogels, die op verschillende plekken werden teruggevonden. Pot wilde dat onderzoek bij wijze van promotieonderzoek met nauwkeurige zenders overdoen. Maar sinds eind februari j.l. terwijl de eerste spreeuwen net van hun winterverblijf terug zouden gaan trekken naar de broedgebieden, zit Pot in zak en as. De zenders die hij op zijn spreeuwen had gehangen, communiceren met een antenne die onder het International Space Station ISS hangt. Deze zogenoemde Icarus-antenne (International Cooperation for Animal Research Using Space) zou een nieuw tijdperk in het zenderonderzoek met dieren gaan betekenen.

Aan het begin van de oorlog in Oekraïne, hebben de Duitse initiatiefnemers van Icarus de stekker uit de samenwerking met het Russische staatsruimtevaartbedrijf Roskosmos moeten trekken. Roskosmos was binnen Icarus verantwoordelijk voor het opvangen en doorgeven van de gegevens maar dat gebeurt nu dus niet meer.

Henk van der Jeugd van het Vogeltrekstation in Wageningen en coördinator van het Icarus-onderzoek, is somber gestemd over de toekomst van het trekvogelonderzoek, vanwege samenwerking met de Russen.'

Wereldwijd zijn honderden dieren, van sterns op de Seychellen tot neushoorns in Afrika, voorzien van Icarus-zenders. Ze zenden lopend of vliegend signalen uit die, sinds de oorlog dus niet worden opgevangen of uitgelezen.

Australische onderzoekers die het sociale gedrag van zwartrugfluitvogels wilden onderzoeken, (beschreven in het tijdschrift 'Australian Field Ornithology') stuitten op een ander nieuw probleem: de vogels verwijderden de apparatuur doelmatig van hun lijf, met hulp van soortgenoten. De vogels kregen een lichtgewicht gezenderd harnasje om, dat automatisch open zou gaan wanneer ze in de buurt van een sterke magneet kwamen. Zodoende zouden de gps-gegevens kunnen worden verkregen zonder daarvoor omslachtige (en voor de vogels nadelige) vangmethoden te hanteren. Maar in plaats daarvan namen de vogels zelf de leiding. Ze pikten met hun snavels op elkaars harnasjes zodat die stuk gingen en het zendertje eraf viel. Van zwartrugfluitvogels is bekend dat ze, net als Europese eksters, intelligent zijn en goed kunnen samenwerken. Maar dit was het eerste onderzoek waarin ze schijnbaar altruïstisch gedrag vertonen.

De samenwerking duidt op het vermogen tot complexe, cognitieve probleemoplossing.

Hopelijk zijn meer soorten hiertoe in staat, nu ze tijdens de oorlog onnodig rondvliegen met zenders op hun rug.

fotovan.....

Frans van Gils

Aad van Gelswijk

Hans de Beer

Hans de Beer

**Peregrijn,
gemaakt door-en voor leden.**